

Sisäiset tarkastajat ry on antanut 7.11.2016 seuraavan lausunnon Maakuntalain esitysluonnoksesta:

Maakuntalakiluonnoksen 45 §:n sisältämä sisäisen tarkastuksen järjestämisvelvoite on hyvä ja odotettu uudistus, joka tukee julkisen sektorin hyvän hallinnon tavoitteita.

Sisäisen tarkastuksen toimintaedellytyksien turvaamiseksi Sisäiset tarkastajat ry esittää seuraavia lisäyksiä 45 §:ään ja sen perusteluihin:

I Muutosesitys 45 §:ään:

Esitämme, että sisäisen tarkastuksen tiedonsaantioikeuksista säädetään pykälätekstissä riippumattomuuden turvaamiseksi. Tällöin tiedonsaantioikeudet olisivat verrannolliset tilintarkastajien tiedonsaantioikeuksiin 116 §:ssä:

45 § Sisäinen tarkastus

Maakuntahallituksen tulee järjestää maakunnan riippumaton sisäinen tarkastus. Sisäisellä tarkastuksella on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada maakunnan viranomaisilta ja maakuntakonserniin kuuluvilta yhteisöiltä ja säätiöiltä tiedot ja nähtävikseen asiakirjat, joita se pitää tarpeellisina tehtävänsä hoitamiseksi.

Perustelut:

Maakuntaki -luonnoksessa on säädetty luottamushenkilöiden, johdon ja tarkastuslautakunnan tiedonsaantioikeuksista, mutta ei sisäisen tarkastuksen tiedonsaantioikeuksista. Maakuntalakiluonnoksen 9§:n mukaan maakunnan tulee ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palveluntuotantoa, ja sillä on oikeus saada palveluntuottajilta salassapitosääntöjen estämättä mm. tietoja valvontaa varten. Sisäisen tarkastuksen tiedonsaantioikeudet tulisi tämän vuoksi todeta myös pykälätasolla koskien koko maakuntakonsernia.

Lisäksi, sisäisen tarkastuksen tiedonsaantioikeudet olisi syytä todeta erikseen myös maakunnan konserniohjeissa.

II Muutosesityksiä hallituksen esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin:

45 § Sisäinen tarkastus

Asema ja resursointi:

Sisäiset tarkastajat ry katsoo, että tehtävän riippumattomuuden turvaamiseksi on perusteluissa todettava selkeästi, että sisäisen tarkastuksen toiminto tulee järjestää maakuntahallituksen alaiseksi tai sen tarkastusjaoston/toimikunnan alaiseksi toiminnoksi. Riippumattomuuden turvaamiseksi sisäisen tarkastuksen toimintoa ei saisi delegoida alemman tasoiselle linjajohdolle toimeenpantavaksi eikä myöskään ulkoistaa kokonaan. Vertailun vuoksi todettakoon, että sisäisen tarkastuksen riippumattomuutta korostetaan uusitussa tilintarkastuslaissa koskien PIE-yhtiöitä; tilintarkastava yhteisö ei voi tarjota mm. sisäisen tarkastuksen palveluita.

Sisäiset tarkastajat ry näkee myös tärkeäksi, että tarkastusten suunnittelusta, toteuttamisesta ja raportoinnista vastaaminen, tarkastuspalveluiden hankkiminen ja niiden valvonta tulee olla osoitettuna virkatehtäviin kuuluvaksi, virkasuhteessa maakuntaan toimivan henkilön/henkilöiden tehtäviin. Sisäisestä tarkastuksesta vastuullisen tulee tuntea ammatillinen

ohjeistus ja kansainväliset ammattistandardit, toimia yhteistyössä ulkoisen tarkastuksen kanssa, osallistua mm. ammatilliseen yhteistyöhön niin valtion, kuntien/kuntayhtymien ja maakuntien sisäisten tarkastajien kanssa sekä osallistua muuhun sisäisen valvonnan ja sitä tukevan tarkastuksen kehittämistyöhön julkishallinnossa, minkä vuoksi maakunnissa tulisi resursoida sisäinen tarkastus omaksi viraksi. Tämä turvaa riippumattoman, joustavan ja luottamuksellisen tarkastustyön, luontevan sidosryhmäyhteistyön, ja mahdollistaa maakuntahallituksen välittömän ohjaus- ja valvontaotteen tarkastustoimintaan.

Perusteluissa on myös syytä todeta sisäisen tarkastuksen tehtäviin sisältyväksi riskienhallinnan toimivuuden arvioiminen, koska maakuntahallituksen (37§, 7) vastuulla on sekä sisäisen valvonnan että riskienhallinnan järjestäminen. Maakuntahallituksen olisi varmistettava, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmä toimivat myös maakunnan ulkopuolisissa organisaatioissa.

Tarkastusvaltuudet:

Maakuntalain 43 §:ssä todetaan, että omistajaohjauksella huolehditaan maakuntakonsernin kokonaisuus ja perusoikeuksien toteuttaminen. Maakunnan on ohjattava ja valvottava koko sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa ja sillä on oikeus saada palveluntuottajalta tietoja valvonnan toteuttamista varten (9§). Koska maakunnan on valvottava palvelutuotantoa sen tuottamistavasta riippumatta, on tarkemmat sisäisen tarkastuksen valtuudet todettava sopimuksissa palveluntuottajien ja yhteispalvelukeskusten kanssa. Maakunnan hallintosäännössä tulisi määrätä myös sisäisen tarkastuksen asema ja tehtävät valtuuksineen. Tarkemmat määräykset sisäisen tarkastuksen menettelyistä tulee antaa sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa, jonka maakuntahallitus vahvistaa.

Perusteluissa olisi todettava, että maakunnan ja palvelulaitosten konserniohjeisiin tulisi sisällyttää sisäisen tarkastuksen oikeudet tarkastaa tytäryhtiöitä. Tämä on perusteltua myös syystä, että konserniohjeisiin on annettava määräykset konsernivalvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä (43§). Tytäryhtiöiden yhtiöjärjestyksiin voidaan ottaa omistajaohjauksen mukaisesti määräyksiä tarkastusoikeuksista, erityisesti kun omistajaohjaus koskee kokonaan palvelulaitoksen/maakunnan omistamia yhtiöitä, eikä riskiä vähemmistöoikeuksien loukkaamisesta ole (42§, yksityiskohtaiset perustelut).